

Motion till riksdagen

1985/86: 429

Bengt Westerberg m. fl. (fp)

Vissa inkomstförstärkningar på statsbudgeten, m. m. (prop. 1985/86: 140)

Sammanfattning

Folkpartiet avvisar regeringens förslag att nu besluta om höjda energiskatter. Det i propositionen redovisade beslutsunderlaget är otillräckligt. Vi har tidigare begärt att regeringen ser över principerna för energibeskattningen – ett krav som stärkts på grund av den stora osäkerheten som råder om det framtida oljepriset.

Förslaget om en höjd omsättningsskatt på aktiehandel avvisas också. Omsättningsskatten försämrar aktiemarknadens funktionsduglighet. Resultatet blir att svenska mäklarjobb exporteras, och i varje fall på någon sikt att staten förlorar skatteintäkter samt att man försvårar för svenska företag att skaffa nytt riskkapital.

I propositionen föreslås vidare att avdraget för middagsrepresentation skall begränsas till ett belopp som motsvarar utgift för lunch. Då en middag i allmänhet kostar mera än en lunch, och avdraget dessutom förutsätts täcka också vissa andra kostnader, anser vi inte att det finns skäl att ändra gällande regler.

Energipolitiken

Då energiinvesteringar är mycket resurskrävande och tänkta att utnyttjas under en lång tid måste den förda energipolitiken vara långsiktig. Hänsyn skall tas till den energitekniska utvecklingen, de långsiktiga förändringarna i prisrelationerna mellan energiråvaror och de växande kunskaperna om hur skilda slag av energi inverkar på vår hälsa och miljö.

I propositionen refererar man till 1983 års energipolitiska beslut, enligt vilket kolskatten per energienhet skall vara 50% och gasskatten 75% av oljeskatten. Motiven bakom den föreslagna skattedifferentieringen var att befrämja oljesubstituerande investeringar samt att ta hänsyn till energislagens miljöegenskaper.

På senare tid har nya fakta framkommit vilket gör att 1983 års beslut från miljösynpunkt framstår som mindre välgrundat.

Folkpartiet har därför begärt att regeringen ser över principerna för energibeskattningen (motion 431 angående energipolitiken).

Den höjning av energiskatter som nu föreslås motiveras till övervägande del av önskan att finansiera de föreslagna familjepolitiska åtgärderna. Vi kan inte godta energiskattehöjningar med denna motivering.

Eventuella justeringar av energiskatterna bör genomföras om det är motiverat av energipolitiska skäl, inte annars. Några sådana skäl redovisas knappast alls i regeringens proposition. Vi utesluter inte att energiskatterna kan komma att behöva justeras mot bakgrund av oljeprisutvecklingen. Frågan får emellertid prövas sedan regeringen redovisat ett beslutsunderlag från energipolitiska utgångspunkter. I det bör bl. a. redovisas vilka effekter på energianvändningen ändrade prisrelationer mellan olika energislag kan få.

Om energiskatter skulle höjas för att undvika ett kraftigt prisfall måste beredskap i ett senare skede finnas till justeringar åt andra hållet. Höjda energiskatter bör därför inte användas för att finansiera permanenta utgiftsåtaganden av typ höjda barnbidrag.

Aktiemarknaden och marknadsekonomi

En väl fungerande aktiemarknad är en av marknadsekonomins hörnstenar. Aktiebolagsformen och fondbörsen gör det möjligt att på ett effektivt sätt sprida företagandets ägande.

Företagen kommer framöver att vara beroende av tillgång på riskkapital då produktcyklerna är kortare och kostnaderna för att ta fram nya produkter större än tidigare. Det är därför nödvändigt att stimulera rörligheten på kapitalmarknaden och att underlätta för företagen att attrahera riskvilligt kapital. Genom att aktier kan köpas och säljas till låga transaktionskostnader kommer kapital att styras till de användningsområden som främjar ekonomisk tillväxt och samhällsekonomisk effektivitet. Kraven på en smidigt fungerande kapitalmarknad är i dag större än någonsin.

I detta läge föreslår regeringen en fördubbling av omsättningsskatten på aktier. Enligt finansministern motiveras höjningen av att "det totala börsvärdet ökat med 80 miljarder kronor sedan november. Starka fördelningspolitiska skäl talar för att även aktiemarknaden omfattas av den strama ekonomiska politik som måste föras..." (s. 15).

Att ökad aktieomsättning och höjda aktieutdelningar motiverar en höjd omsättningsskatt har vi svårt att förstå. En skatt på aktiehandel kan liknas vid en skatt på insättningar på och uttag från ett bankkonto.

Det är närmast obegripligt varför en skatt skall utgå när två personer (eller institutioner) "byter papper" med varandra. Mervädeskatten bygger på tanken att en del av det mervärde som skapas i produktionen skall gå till det allmänna för att finansiera gemensamma åtaganden. Ett ägarskifte av aktier skapar i sig inte mervärde. Det är en ren transaktionskatt vars enda syfte kan vara att fördyra sådana transaktioner, dvs. att minska rörligheten på aktiemarknaden. Det strider mot i andra sammanhang uttalade mål om ökad kapitalrörlighet.

Med stor sannolikhet kommer det enskilda aktieägandet att fortsätta att minska. Under de två senaste åren har Stockholmsbörsens marknadsindex stigit med i genomsnitt 10% per år. Höjer man omsättningsskatten kommer transaktionskostnaderna att uppgå till minst 2,6%. Om vi antar att börsindex även under 1986 kommer att stiga med 10% och en genomsnittlig aktieutdelning på 2,5% ger detta (efter transaktionskostnader) en no-

minell avkastning på 9,9%. En aktiesparare med 50% marginals katt erhåller då en nominell avkastning på 4,95%. Vid en inflation på 4% ger detta en real avkastning på knappt 1%. Tar man dessutom hänsyn till eventuell förmögenhetsskatt framstår aktiesparandet för enskilda som starkt missgynnat.

Aktiemarknaden "upprätthålls" av ett stort antal mäklare och välinformerade aktörer. En förutsättning för att dessa personer skall ta på sig detta ansvar är att verksamheten kan bedrivas lönsamt. Vi delar följaktligen inte regeringens negativa syn på börsaffärer. Det är snarare så att vinstgivande korttidsaffärer utjämnar kurssvängningen och reducerar marknadens totala risk.

Mäklarna ger aktiemarknaden likviditet och aktiespararna betalar för denna service. Denna likviditetskostnad minskar med ett ökat antal mäklare och en höjd aktieomsättning. Dagens låga mäklarprovisioner i Sverige är ett tecken på att aktiemarknaden fungerar bra.

På en effektiv marknad skall priserna spegla all tillgänglig och relevant information. En omsättningsskatt slår en kil mellan köpare och säljare varvid omsättningen faller. Detta försämrar marknadens likviditet och höjer ytterligare transaktionskostnaderna. Aktiekurserna förlorar informationsvärde och marknadens bredd, djup och spänst skadas.

Att en rad svenska bolag är noterade på utländska börser är ett tecken på att utvecklingen går mot ökad integration och konkurrens mellan de nationella börserna. Det är av denna anledning man i Danmark nyligen avskaffat omsättningsskatten på aktier och man i England lagt förslag om en halvering av omsättningsskatten i slutet av 1986.

Aktieägarens kostnad i börshandel

Internationell jämförelse (större börsposter). Kostnad i procent av omsatt belopp.

	Courtage	Skatt	Summa transaktionskostn.	Vändningskostnad
USA	0.1-0.4	—		0.2-0.8
Japan	0.23	0.27	0.50	1.0
England	0.40	0.50	0.90	1.8
Tyskland	0.50	0.10	0.60	1.2
Frankrike	0.22	0.55	0.80	1.6
Holland	0.70	—	0.70	1.4
Italien	0.70	0.61	1.31	2.6
Sverige nu:	0.30	0.50	0.80	1.6
fr 1/7-86:	0.30	1.00	1.30	2.6

Källa: SvD

Den föreslagna fördubblingen av omsättningsskatten går stick i stäv med den internationella utvecklingen. Højningen kommer att placera Sverige i tåten av den internationella transaktionskostnadsligan och därmed försämrar Stockholmsbörsens konkurrenskraft.

Allvarligast är kanske ändå inte de höjda transaktionskostnaderna, utan snarare att många uppfattar att risken för nya politiska ingripanden i handeln på Stockholms fondbörs ökat. Följden blir att utländska placerare

väljer att göra sina affärer med svenska aktier i London eller New York, att svenska mäklarjobb exporteras utomlands, att staten förlorar skatteintäkter och att små och medelstora företag som inte har tillgång till de utländska börserna missgynnas då kostnaden för att attrahera "inhemskt" riskkapital ökar.

Den 5 april 1984 sade Rune Carlstein (s) att han "inte kunde finna att det på något sätt skulle vara orimligt att låta säljare och köpare bidra med vardera 0,5 % i skatt. Det är i stället en utomordentligt försiktig start." När regeringen nu föreslår en fördubblad omsättningsskatt samt att skatten även skall omfatta optioner, inköpsrättsbevis, teckningsbevis m.m. har Carlsteins ord besannats. Helt säkert är inte heller det nu föreslagna steget det sista.

På Nationalekonomiska föreningens möte den 29 januari i år sade finansministern: "En marknad som är så hyperhysterisk som aktiemarknaden skall man naturligtvis inte utsätta för chocker genom förändringar av skatteregler och annat, utan vi skall handla så samlat, entydigt och långsiktigt som möjligt." Denna utfästelse varade i knappt en månad. Det är uppenbart att regeringen saknar respekt och förståelse för spelreglerna på aktiemarknaden. För att uppnå kortsiktiga politiska syften föreslår man åtgärder som på sikt hämmar den ekonomiska tillväxten.

Vinstandelssystem

I propositionen aviseras att regeringen inom en snar framtid ämnar beskatta även ersättning till anställd från vinstandelsstiftelser. "En ersättning som på detta sätt kommer en anställd till godo bör jämföras med lön och därför utgöra underlag för beräkning av arbetsgivaravgifter." (s. 15)

Folkpartiet anser att införandet av vinstandelssystem bör stimuleras då de vidgar intresset för företagens skötsel och lönsamhet till att omfatta även de anställda. Ett vinstandelssystem kan dessutom tänkas bidra till lägre löneglidning, vilket i sig verkar inflationsdämpande. Vi anser således inte att vinstandelar skall beläggas med socialförsäkringsavgifter.

Regeringen ämnar gå en annan väg. Det är uppenbart att man via löntagarfonderna vill fortsätta att stärka makt- och ägarkoncentrationen till fackliga organisationer. Vi motsätter oss en sådan utveckling och förordar i stället en politik som gynnar enskilt sparande och ägarinflytande.

Avdraget för representationskostnader

Att en middag i allmänhet kostar mer än en lunch torde vara allmänt känt. Regeringen har dock svårt att acceptera detta faktum och föreslår i propositionen att avdraget för middagsrepresentation begränsas till ett belopp motsvarande utgifter för lunch. Middag kan dock omvandlas till middag då "representationen riktas mot en i utlandet bosatt representant för ett utomnordiskt företag" (s. 20). Vi ser visserligen positivt på regeringens internationaliseringssträvanden men har svårt att förstå diskrimineringen av våra nordiska grannar.

Regeringens förslag innebär kort sagt en onödig byråkrati. Det finns ingen anledning att ytterligare krångla till redan krångliga regler. Vi avvisar regeringens förslag.

Mot. 1985/86: 429

Hemställan

Med hänvisning till vad som ovan anförts hemställs

1. att riksdagen avslår proposition 1985/86: 140.
2. att riksdagen hos regeringen begär en översyn av principerna för energibeskattningen i enlighet med vad som anförts i motionen.
3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om stimulanser till vinstandelssystem.

Stockholm den 1 april 1986

Bengt Westerberg (fp)

Ingemar Eliasson (fp)

Karin Ahrlund (fp)

Björn Molin (fp)

Kjell Johansson (fp)

Kerstin Ekman (fp)

Birgit Friggebo (fp)

Jan-Erik Wikström (fp)